

Претње, ризици и могућа решења

Овај документ садржи попис најзначајнијих ризика везаних за одобрење статуса и поступак праћења овлашћеног привредног субјекта те истовремено доноси попис могућих начина држања тих ризика под контролом. Могућа решења предложена за један показатељ могу се применити на више утврђених подручја ризика. Предложени попис није свеобухватан ни коначан.

Упитник за самопроцену који попуњавају привредни субјекти на самом почетку поступка пријаве, настоји да прикаже текуће стање њиховог пословања и поступања, као и њихове релевантности за одобрење статуса овлашћеног привредног субјекта. Документ под насловом 'Претње, ризици и могућа решења' намењен је и царинским органима и привредним субјектима, а намена му је да олакша проверу, како би се обезбедила усклађеност са условима за стицање статуса овлашћеног привредног субјекта усклађивањем прибављених података у Упитнику за самопроцену (Упутник) и утврђених подручја ризика и могућих решења.

1. Евиденција о придржавању (Глава 2, Упитника)

Услов: Одговарајућа евиденција о придржавању царинских прописа (члан 27. Уредбе)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Придржавање царинских прописа	Поступање које није у складу са царинским прописима с обзиром на: - попуњавање царинских декларација, укључујући неисправно сврставање, одређивање вредности, порекло, - коришћење царинског поступка, - примену мера везаних за забране и ограничења, трговинску политику, - унос робе у царинско подручје итд. Ако је у прошлости дошло до поступања које није било у складу с царинским прописима, повећава се вероватноћа занемаривања/кршења правила и прописа у будућности. Недовољна свест о кршењима царинских прописа.	- активна политика усклађености коју спроводи привредни субјекат; - предност имају писмена упутства с обзиром на одговорности за обављање провера тачности, целости и редоследа трансакција и откривање неправилности/грешака, укључујући сумњу на криминалне активности, царинским органима; - поступци истраживања уочених грешака и извештавања о њима те поступци оцењивања и побољшавања поступака; - треба јасно одредити надлежну/одговорну особу укључену у пословање те увести системе за случајеве годишњих одмора или других врста одсутности; - спровођење унутрашњих мера усклађености; коришћење средстава за накнадну контролу с циљем тестирања/обезбеђења правилне примене поступака; - интерна упутства и програми образовања којима се обезбеђује упознатост запослених са царинским прописима.	Упитник - 2.1

2. Рачуноводствени и логистички систем подносиоца захтева (Глава 3. Упитника)

Услов: Одговарајући систем управљања пословном и, по потреби, евиденције о превозу робе, чиме се омогућује спровођење одговарајућег царинског надзора (члан 28. Уредбе)

2.1. Рачуноводствени систем (Поглавље 3.2 Упитника)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Информатичко окружење	Ризик неусклађености рачуноводственог система са општеприхваћеним рачуноводственим начелима која се примењују. Неисправан и/или непотпун запис о трансакцијама у рачуноводственом систему. Неусклађеност залиха робе и рачуноводствене евиденције. Недовољно раздвајање дужности међу функцијама.	<ul style="list-style-type: none"> - раздвајање одговорности међу функцијама треба испитати у блиској корелацији с величином подносиоца захтева. На пример, микропредузеће која се бави друмским превозом с мањом количином свакодневних операција: паковање, руковање, утовар/истовар робе може се поверити возачу камиона. Пријем робе, упис робе у административни систем и плаћање/пријем рачуна треба, међутим, поверити другој особи; - увођење система упозорења који открива сумњиве трансакције; - развој интерфејса између софтвера за царињење и рачуноводственог софтвера како би се избегле грешке у куцању; - увођење планирања средстава предузећа (ЕРП); - развој обуке и састављање упутства за кориштење софтвера. 	Упитним - 3.2 ИСО 9001:2001, глава 6.3
Интегрисани рачуноводствени систем	Непостојање физичког или електронског приступа царинској те, по потреби, превозној документацији; Онемогућавање спровођења контроле. Немогућност правовременог спровођења контроле због начина на који је структуриран рачуноводствени систем подносиоца захтева. Сложени систем управљања нуди могућности прикривања незаконитих трансакција.		

2.2. Ревизорски траг-ток кретања (Поглавље 3.1 Упитника)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Ревизорски траг-ток кретања	Непостојање одговарајућег ревизорског трага-тока кретања утиче на ефикасност и делотворност царинског надзора заснованог на провери. Непостојање контроле сигурности система и над приступом систему.	- саветовање са царинским органима пре увођења нових царинских рачуноводствених система, како би се осигурала њихова компатибилност са царинским захтевима; - провера и постојање ревизорског трага-тока кретања у фази пре провере.	Упитник 3.1 ИСО 9001:2001, Глава 6.3

2.3. Логистички систем који разликује домаћу и страну робу

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Мешање домаће и стране робе	Непостојање логистичког система који разликује домаћу и страну робу	- поступци интерне контроле - провера целовитости уноса података	

2.4. Систем интерне контроле (Поглавље 3.3, Упитника)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Поступци интерне контроле	Подносилац захтева неадекватно контролише пословне процесе . Непостојећи/лоши поступци унутрашње контроле омогућавају превару, неовлашћене или незаконите активности. Неисправна и/или непотпуна евиденција трансакција у рачуноводственом систему. Неисправни и/или непотпуни	- именовати лице одговорно за квалитет, надлежно за поступке и интерну контролу предузећа; - у потпуности упознати сваког руководиоца служби са интерним контролама сопствене службе; - забележити датуме интерних контрола или ревизија и исправити утврђене слабости путем корективних радњи; - обавестити царинске органе у случају откривања преваре, неовлашћених или незаконитих активности; - учинити одговарајуће поступке интерне контроле доступнима одговарајућим запосленима; - креирати мапу/датотеку у којој је свака врста робе повезана са сопственим припадајућим	Упитник 3.3 ИСО 9001:2001, , главе 5.5, 6.3, 7.4, 7.5, 8.2, 8.5

	подаци на царинским декларацијама и другим изјавама поднетим царинским органима.	царинским подацима (тарифна ознака, стопа царине, порекло и царински поступак); - именовати одговорно лице за управљање и ажурирање примењивих царинских прописа (попис прописа), тј. ажурирање података у софтверу за планирање средстава предузећа (ЕРП), царинење или рачуноводство.	
--	--	--	--

2.5. Кретање робе (Поглавље 3.4, Упитника)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Опште	Непостојање контроле над кретањем залиха омогућује додавање опасне и/или с тероризмом повезане робе у залихе, као и узимање робе са залиха без одговарајуће евиденције.	- евиденција кретања залиха робе; - редовно усклађивање залиха робе; - системи за истраживање неподударности у залихама робе; - могућност препознавања у информатичком систему робе над којом је спроведен поступак стављања у слободан промет или за коју још увек нису плаћене дажбине.	Упитник - 3.4 ИСО 9001:2001, глава 6.3
Пријем робе	Неусклађеност наручене робе, преузете робе и уноса у рачуноводствену евиденцију.	- евиденција примљене робе; - усклађивање наручбеница и примљене робе; - системи за враћање/одбијање робе, за рачуноводствену обраду и извештавање о прекомерним и делимичним пошиљкама те утврђивање и исправљање неисправних уноса у евиденцији залиха робе; - формализација поступака увоза; - редовно обављање пописа робе; - обављање прецизних провера пријема/отпреме робе; - сигурни простори за складиштење робе како би се спречила замена робе.	
Складиштење	Непостојање контроле над кретањем робе.	- јасна додела места за складиштење; - редован попис робе; - сигурни простори за складиштење робе како би се спречила замена робе.	Упитник - 3.4 ИСО 9001:2001, глава 6.3
Производња	Непостојање контроле над робом коришћеном у поступку производње.	- надзор и управљање контролом над добити; - контрола одступања, отпада, нуспроизвода и губитака; - сигурни простори за складиштење робе како би се спречила замена робе.	Упитник - 3.4 ИСО 9001:2001, глава 6.3
Отпрема робе Испорука из складишта те слање и пренос робе	Неусклађеност између евиденције залиха робе и уноса у рачуноводственој евиденцији.	- именовање лица за поступак одобравања/надзора продаје/пуштања робе; - формализација поступака при извозу; - вршење провера пре пуштања робе како би се упоредио налог за пуштање робе с робом предвиђеном за утовар; - системи за рад с неправилностима, делимичним пошиљкама и одступањима; - стандардни поступци за рад с враћеном робом – провера и евидентирање; - провера раздужења декларације у случају царинских поступака са економским дејством.	Упитник - 3.4 ИСО 9001:2001, главе 6.3, 7.1

2.6.

Уобичајени царински поступци (Глава 3.5, Упитника)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Опште	<p>Непотребно коришћење уобичајених поступака.</p> <p>Непотпуне и нетачне царинске декларације те непотпуни и неисправни подаци о другим царинским активностима.</p> <p>Коришћење неисправних или застарелих трајних података, попут бројева артикала и тарифних ознака:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Неисправно сврставање робе - Неисправна тарифна ознака - Неисправна царинска вредност. <p>Непостојање уобичајених поступака за обавештавање царинских органа о утврђеним неправилностима у складу с царинским захтевима.</p>	<p>- увођење и формализација поступака за вођење/праћење свих царинских активности и формализацију одређених а (разврставање робе, порекла, вредности, итд.). Ови поступци су предвиђени да би се обезбедио континуитет службе за царинска питања у случају одсуства одговорних лица;</p> <p>- коришћење обавезујућег обавештења о сврставању робе у царинску тарифу којим су дефинисане царинске и друге дажбине као и други важећи прописи (санитарне и техничке мере, мере трговинске политике, итд.);</p> <p>- коришћење обавезујућег обавештења о пореклу робе којим се даје мишљење надлежног органа о:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пореклу производа за који се жели извршити увоз или извоз, посебно када се разне фазе производње одвијају у различитим земљама; • о томе треба ли или не применити преференцијални третман на основу конвенције или међународног споразума; <p>- успостављање формалних поступака за утврђивање и декларисање царинске вредности (метод одређивања вредности, рачун, поља на декларацији која треба попунити и документацију коју треба приложити);</p> <p>- примена поступака обавештавања царинских органа о свим неправилностима.</p>	Упитник - 3.5 ИСО 9001:2001, глава 6.2.2
Заступање од стране трећих лица	Недостатак	<p>- спровођење уобичајених поступака за проверу рада трећих лица (нпр. везано за царинске декларације) и уочавање неправилности или кршења од стране заступника. Није довољно у потпуности се ослонити на услуге трећих лица;</p> <p>- провера стручности заступника;</p> <p>- да ли су трећа лица одговорна за попуњавање царинске декларације:</p> <ul style="list-style-type: none"> • посебне уговорне одредбе за контролу царинских података • посебан поступак за пренос података који су неопходни да би декларант сврстао робу (тј. техничке спецификације робе, узорци, итд.) <p>- у случају да треће лице управља службом за царинска питања, та активност може се поверити декларанту који је стекао статус овлашћеног извозника (гаранција доброг познавања правила о пореклу);</p> <p>- спровођење формалних поступака интерне контроле у циљу потврде тачности коришћених царинских података.</p>	
Дозволе за увоз и/или извоз повезане са	Неодговарајуће коришћење робе	<p>- стандардни поступци за евидентирање дозвола;</p> <p>- редовне интерне контроле исправности дозвола и регистровање истих;</p> <p>- раздвајање дужности регистровања и интерне контроле;</p>	

мерама трговинске политике или с трговином пољопривредним производима	- стандарди за извештавање о неправилностима; - поступци којима се обезбеђује да је коришћење робе у складу са одобрењем.	
---	--	--

2.7. Процедуре за чување (*back up*), опоравак, спашавање и архивирање података (Поглавље 3.6, Упитника)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Захтеви за вођење евиденције/ архивирање	Немогућност правовременог спровођења провере због губитка или лошег чувања података. Непостојање уобичајених поступака стварања безбедносних копија. Непостојање задовољавајућих поступака за чување документације и података подносиоца захтева. Намерно уништавање или губитак значајних података	- презентовање сертификата ИСО 27001 доказује висок стандард ИТ безбедности; - поступци за чување, опоравак и заштиту података од оштећења или губитка; - планови за непредвиђене околности у случају поремећаја у раду/пада система; - поступци за испитивање поступака креирања сигурносних копија/обнављања података; - чување царинских архива и комерцијалних исправа на безбедним местима; - постојање класификационе шеме; - придржавање законских рокова код архивирања.	ИСО 9001:2001, глава 6.3 ИСО 17799:2005 ИСО 27001:2005 ИСО норме за стандарде у подручју ИТ безбедности

2.8 Безбедност информационог система (Поглавље 3.7, Упитника)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Опште	Неовлашћен приступ и/или ометање информационих система/и или програма привредних субјекта.	- ИТ политика, поступци и стандарди безбедности морају бити уведени и расположиви запосленима; - поседовање сертификата ИСО 27001 доказује висок стандард ИТ безбедности; - политика безбедности информационих система; - службеник за информациону безбедност; - оцена информационе безбедности или дефинисање питања везаних за ИТ ризик; - поступци за одобравање/повлачење права приступа овлашћеним лицима; - ако је потребно, коришћење рачунарских програма за енкрипцију;	Упитник - 3.7 ИСО 17799:2005 ИСО 27001:2005

		<ul style="list-style-type: none"> - fire wall; - антивирусна заштита; - заштита лозинке; - провера могућности неовлашћеног приступа; - ограничавање приступа овлашћених лица просторима за чување сервера; - провера упада у систем у редовним интервалима; - увођење процедура у случају инцидента. 	
Опште	Намерно уништавање или губитак значајних података.	<ul style="list-style-type: none"> - план за непредвиђене околности у случају губитка података; - уобичајени поступци чувања (back up) у случају поремећаја у раду/пада система; - процедуре укидања права приступа. 	ИСО/ПАС 28001:2006, глава А 3.3 ИСО 27001:2005

2.9 Безбедност документације (Поглавље 3.8, Упитника)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Опште	<p>Злоупотреба информационог система привредног субјекта са циљем угрожавања ланца набавке.</p> <p>Намерно уништавање или губитак значајних података.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - постојање сертификата ИСО 27001 доказује висок стандард ИТ безбедности; - процедуре за овлашћени приступ документима; - евидентирање и безбедно чување докумената; - процедуре за рад са инцидентима и за исправљање грешака; - чување (back up) документа укључујући и скенирање; - план за непредвиђене околности за решавање губитка података; - ако је потребно, могућност коришћења рачунарских програма за енкрипцију; - трговински представници морају бити упознати са мерама безбедности током путовања (никад не консултовати осетљиве документе у превозу); - одређивање нивоа приступа стратешким подацима у складу са различитим категоријама запослених; - безбедно поступање са расходованим рачунарима; - споразуми са пословним партнерима за заштиту/коришћење документације. 	Упитник - 3.8 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А 4.2 ИСО 17799:2005 ИСО 27001:2005
Сигурносни и безбедносни захтеви за трећа лица	<p>Злоупотреба информационог система привредног субјекта са циљем угрожавања ланца набавке.</p> <p>Намерно уништавање или губитак значајних података.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - захтеви за заштиту података наведених у уговорима; - процедуре контроле и ревизије сходно уговорима. 	

3. Финансијска солвентност (Глава 4, Упитника)

Мерило: Доказана финансијска солвентност (Члан 29., Уредбе)

3.1. Доказана солвентност

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Несолвентност/неиспуњење финансијских обавеза	Финансијска рањивост која може довести до неусклађеног поступања у будућности.	- испитати равнотежу и финансијска кретања подносиоца захтева ради анализе платежне способности подносиоца за плаћање својих законских дуговања. У већини случајева, банка подносиоца моћи ће да обавести о финансијској солвентности подносиоца; - увести интерне процедуре надзора за спречавање финансијских претњи.	

4. Захтеви везани за сигурност и безбедност (Глава 5, Упитника)

Мера: Одговарајући стандарди сигурности и безбедности (Члан 30., Уредбе)

4.1 Процена сигурности коју спроводи привредни субјекат (самопроцена)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Самопроцена	Недовољна упознатост са безбедношћу и сигурношћу у свим релевантним службама предузећа	- врши се самопроцена ризика и претњи те њихово редовно оцењивање/ажурирање и документовање; - треба прецизно одредити ризике за сигурност и безбедност који произлазе из делатности предузећа; - треба оценити ризике везане за безбедност и сигурност (процент вероватноће или степен ризика: низак/средњи/висок); - треба обезбедити покривеност свих релевантних ризика обухваћених превентивним и/или корективним мерама.	Упитник - 5.1.1 ИСО/ПАС 28001:2006,
Унутрашња организација	Неадекватна координација безбедности и сигурности унутар предузећа подносиоца захтева.	- именоване одговорног лица надлежног за координацију и спровођење одговарајућих безбедносних мера у свим релевантним службама предузећа; - увођење формалних поступака за управљање/праћење свих логистичких делатности предузећа с аспекта безбедности и сигурности; - увођење поступака којима се обезбеђује безбедност и сигурност робе у случају годишњих одмора или других врста одсуства додељеног запосленим.	Упитник - 5.1.3 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3 ИСО 9001:2001, глава 5.5.1

Поступци интерне контроле	Неадекватна контрола унутар предузећа подносиоца захтева по питањима сигурности и безбедности	- спровођење поступака интерне контроле над поступцима/питањима безбедности и сигурности; - поступци за бележење и проверу инцидената везаних за сигурност, укључујући оцењивање ризика и процену претњи те, ако је потребно, предузимање корективних радњи.	Упитник - 5.1.6 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3, А.4.2
Поступци унутрашње контроле	Неадекватна контрола унутар предузећа подносиоца захтева по питањима безбедности и сигурности	- упис се може извршити у документу који садржи, на пример, датум, уочену аномалију, име особе које је открила аномалију, противмеру, потпис одговорне особе; - направити евиденцију инцидената везаних за безбедност и сигурност доступну запосленима у предузећу.	ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3, А.4.2
Захтеви за безбедност и сигурност специфични за робу	Неовлашћено руковање робом	- увођење система праћења робе; - посебни захтеви везани за паковање или складиштење опасне робе.	

4.2. Улазак и приступ пословним просторијама (Поглавље 5.2, Упитника)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Уобичајени поступци за приступ или улазак возила, лица и роба	Неовлашћен приступ или улазак возила, лица или робе у пословне просторе и/или у близини подручја за утовар и отпрему.	- број возила с приступом пословним просторима треба што више ограничити; - из тог разлога, паркирни простор за запослене треба да буде изван сигурносног подручја; - осим тога, може се увести правило, ако је могуће, да камиони чекају пре и после утовара у одвојеном простору изван сигурносног подручја. Само уписани камиони добијају приступ подручју за утовар, на захтев, за време утовара; - коришћење идентификационих обележја је оправдано. Идентификациона обележја треба да садрже фотографију. Ако идентификациона обележја не садрже фотографију, треба да наводе барем назив привредног субјекта или пословног простора за који су издате (ризик злоупотребе у случају губитка). Коришћење идентификационих обележја треба да надзире одговорно лице. Посетиоци треба да имају привремена идентификациона обележја и морају све време бити у пратњи службеног лица. Подаци о свим уносима, укључујући имена посетиоца/возача, време доласка/поласка и службеног лица морају бити уписана и сачувана у одговарајућем облику (нпр. дневник рада, ИТ систем). Идентификациона обележја неће се користити два пута заредом, како би се избегло прослеђивање обележја другом лицу; - контрола приступа помоћу шифри: уобичајени поступци за редовно мењање шифри;	Упитник - 5.2 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3

		- идентификациона обележја и шифре треба да важе само током радног времена запослених.	
Стандардни оперативни поступци у случају упада	Нема одговарајуће активности ако је упад откривен.	- спровођење поступака у случају упада или неовлашћеног уласка; - испитивање могућности упада и бележење резултата испитивања те, по потреби, спровођење корективних радњи; - коришћење извештаја о инцидентима или другог одговарајућег облика бележења инцидента и предузетих активности; - спровођење корективних мера као резултат инцидента везаних за неовлашћени улазак.	ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3

4.3. Физичка безбедност (Поглавље 5.3, , Упитника)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Спољне границе пословних простора	Неадекватна заштита пословних простора против упада споља.	- ако је потребно, оградити подручје сигурносном оградом и вршити редовне контроле целовитости и оштећења те спроводити планирано одржавање и поправљање; - ако је потребно, контролисана подручја резервисана само за овлашћене запослене примерено се означавају и контролишу.	Упитник - 5.3 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Улази и пролази	Постојање улаза или пролаза који нису под надзором.	- сви улази или пролази треба да буду обезбеђени применом одговарајућих мера, нпр. видео надзора и/или система контроле улаза (светла, рефлектори, итд.); - ако је могуће, спроводити процедуре за обезбеђење заштите места приступа.	ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Уређаји за закључавање	Неадекватни уређаји за закључавање спољашњих и унутрашњих врата, прозора, улаза и ограда.	- упутства/поступци за коришћење кључева су дата надлежним запосленима; - само овлашћено лице има приступ кључевима закључаних зграда, локација, соба, сигурних подручја, картотека, благајни, возила и машина; - повремено попис брава и кључева; - обележавање покушаја неовлашћеног приступа и редовна провера тих података.	Упитник - 5.3.4 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Осветљење	Неадекватно осветљење спољашњих и унутрашњих врата, прозора, улаза, ограда и подручја за паковање	- одговарајуће осветљење унутрашњих и спољних простора; - ако је потребно, коришћење резервних генератора или алтернативног напајања електричном енергијом како би се обезбедила стална расвета током било којег прекида локалног снабдевања електричном енергијом; - спремни планови одржавања и поправка опреме.	Упитник - 5.3.3
Процедуре за приступ кључевима	Непостојање одговарајућих процедура за приступ кључевима. Неовлашћен приступ кључевима.	- треба увести поступак контроле приступа кључевима; - кључеве треба предати тек након уписа у евиденцију, а вратити их назад треба одмах након коришћења. Враћање кључева такође се мора евидентирати.	ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3

Мере унутрашње физичке безбедности	Неодговарајући приступ унутрашњим деловима пословних простора.	- увођење поступка разликовања различитих категорија запослених у пословним просторима (нпр. јакне, значке); - приступ треба контролисати и персонализовати у складу с положајем запосленог.	ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3, А.4.2
Паркирање приватних возила	Непостојање одговарајућих поступака за паркирање приватних возила. Неадекватна заштита пословних простора против спољњег ометања.	- број возила с приступом пословним просторима треба што више ограничити; - посебно одређена паркиралишна подручја за посетиоце и запослене морају бити удаљена од свих подручја за руковање теретом или одлагање терета; - препознавање ризика и претњи од неовлашћеног уласка приватних возила у заштићена подручја; - утврђена правила/процедуре за улазак приватних возила у пословни простор подносиоца захтева.	
Одржавање спољних делова и зграда	Неадекватна заштита пословних простора против упада споља као последица неодговарајућег одржавања.	- редовно одржавање спољних делова пословних простора и зграда сваки пут кад се учини нека неправилност.	ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3

4.4. Транспортне јединице (Поглавље 5.4, Упитник)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Уобичајени поступци за приступ транспортним јединицама	Непостојање одговарајућих поступака за приступ транспортним јединицама. Неовлашћени приступ транспортним јединицама.	- препознавање ризика и претњи од неовлашћеног приступа подручјима за отпрему, утовар и одлагање терета; - спровођење поступака за управљање приступом подручјима за отпрему, утовар и одлагање терета; - транспортне јединице смештене су на сигурном подручју, или су предузете друге мере како би се обезбедила целовитост транспортних јединица; - приступ подручју на којем се налазе транспортне јединице ограничен је на овлашћена лица; - подела планирања између служби за превоз и пулта за пријем робе.	Упитник - 5.4.1 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Уобичајени поступци за обезбеђивање целовитости транспортних јединица	Неовлашћено руковање транспортним јединицама.	- поступци за надзор и проверу целовитости транспортних јединица; - поступци за бележење, истраживање и предузимање корективних радњи након откривања неовлашћеног приступа или неовлашћеног руковања; - ако је потребно, увести видео надзор.	Упитник - 5.4.2 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Коришћење пломби	Неовлашћено руковање транспортним јединицама.	- коришћење пломби за контејнере које су у складу с стандардом ИСО/ПАС 17712, или другог одговарајућег система обезбеђења целовитости терета током превоза; - пломбе чуване на сигурном месту; - вођење регистра пломби (укључујући коришћене пломбе);	Упитник - 5.4.3 ИСО/ПАС 17712

		<ul style="list-style-type: none"> - редовно усклађивање регистра и стварног стања пломби; - по потреби договорити проверу пломби са пословним партнерима (целовитост и бројеви пломби) по доласку. 	
Поступци за надзор структуре превозних јединица, укључујући власништво над транспортним јединицама	Коришћење скривених места у транспортним јединицама у сврху кријумчарења. Непотпуна контрола превозних јединица.	<ul style="list-style-type: none"> - поступци испитивања целовитости транспортних јединица пре укрцаја; - ако је потребно, спровођење контроле у седам корака (предња страна, лева страна, десна страна, дно, поклопац/покрив, унутар/изван врата, спољни део/шасија пре утовара); - друге врсте инспекције у зависности од врсте превозних јединица. 	Упитник - 5.4.4; S AQ - 5.4.5 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Одржавање транспортних јединица	Неовлашћено руковање транспортним јединицама.	<ul style="list-style-type: none"> - редовни програм редовног одржавања; - ако одржавање врши треће лице, након тога се спроводе поступци провере целовитости превозних јединица. 	Упитник - 5.4.5 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Стандардни оперативни поступци у случају упада и/или неовлашћеног руковања транспортним јединицама	Нема одговарајуће активности ако је откривен неовлашћен приступ или неовлашћено руковање.	- одговарајуће прописане процедуре за мере које треба предузети код откривања неовлашћеног приступа или неовлашћеног руковања.	ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3

4.5 Логистички процеси (Поглавље 5.5, Упитник)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Активна превозна средства која улазе у/напуштају царинско подручје	Непостојање контроле превоза робе.	<ul style="list-style-type: none"> - коришћење технологије праћења и тражења може указати на неуобичајена заустављања или кашњења која могу утицати на безбедност робе; - посебни поступци за избор превозника/пошиљаоца; - договорити с пословним партнерима проверу пломби (целовитост и бројеви пломби) када роба стигне у њихове пословне просторе. 	Упитник - 5.5

4.6 Нефискални захтеви (Поглавље 5.6, Упитник)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Нефискални аспекти	Неодговарајуће коришћење робе која спада у оквир забране и ограничења или мера трговинске политике.	<ul style="list-style-type: none"> - поступци за руковање робом са нефискалним аспектима; - треба успоставити одговарајуће уобичајене поступке и процедуре: <ul style="list-style-type: none"> -- разликовати робу која подлеже нефискалним захтевима од остале робе; -- проверити да ли су спроведене активности у складу са актуелним (нефискалним) законодавством; -- руковање робом која подлеже ограничењима/забранама/ембарзима и робом двојне намене; -- рад с лиценцама према појединачним захтевима. - обука/едукација лица која рукују робом с нефискалним аспектима. 	Упитник- 5.6

4.7 Пријем робе (Поглавље 5.7, Упитник)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Уобичајени поступци за проверу приликом пријема	<p>Унос, размена или губитак примљене робе.</p> <p>Неконтролисана долазна роба која може представљати ризик за безбедност.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вођење распореда очекиваних долазака; - процедуре за поступање при неочекиваним доласцима; - провера доследности између приспеле робе и уноса у логистичким системима; - поступци за проверу целovitости превозних средстава. 	<p>Упитник - 5.7.1</p> <p>ИСО 9001:2001, глава 6.2.2</p> <p>ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3</p>
Уобичајени поступци за проверу сигурносних мера које су прописане другима	<p>Непостојање контроле по пријему робе која може представљати ризик за безбедност.</p> <p>Унос, размена или губитак примљене робе.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - процедуре за упознавање запослених особља са сигурносним захтевима; - провера управљања/надзора како би се обезбедила усклађеност са сигурносним захтевима. 	<p>Упитник - 5.7.2</p> <p>ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3</p>
Надзор пријема робе	<p>Непостојање контроле по пријему робе која може представљати ризик за безбедност.</p> <p>Унос, размена или губитак примљене робе.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - запослених задужени за дочек возача по доласку и надзор истовара робе; - најава доласка; - поступци којима се осигурава присутност надлежних запослених у сваком тренутку, не остављајући робу без надзора - проверавање доследности између долазне робе и превозних исправа. 	<p>Упитник - 5.7.3</p> <p>ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3</p>
Пломбе на приспелој роби	<p>Непостојање контроле по пријему робе која може представљати ризик за безбедност.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - поступци за проверу оштећења на пломбама и усклађености броја на пломби с бројем у документима; 	<p>Упитник - 5.7.3</p> <p>ИСО/ПАС 28001:2006, глава</p>

	Унос, размена или губитак примљене робе	- именоване овлашћеног лица.	А.3.3 ИСО/ПАС 17712
Административни и физички поступци за пријем робе	Непостојање контроле по пријему робе која може представљати ризик за безбедност. Унос, размена или губитак примљене робе	- поређење робе с пратећим транспортним и царинским документима, листама избора и наруџбеницама; - провера мерењем, пребројавањем и евиденцијом те провера уједначености ознака робе; - ажурирање евиденције залиха што је пре могуће по доласку; - стављање неадекватне робе у посебно и обезбеђено место, те управљање том робом.	Упитник - 5.7.4, 5.7.5, 5.7.6 ИСО 9001:2000, глава. 7.4
Поступци интерне контроле	Нема одговарајуће активности ако су откривене неподударности и/или неправилности.	- поступци евидентирања и провере неправилности, нпр. делимичне пошиљке, разбијени уређаји за заштиту од неовлашћеног руковања, укључујући поступке оцењивања и предузимања корективних радњи.	Упитник - 5.7.7

4.8 Складиштење робе (Поглавље 5.8, Упитник)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Локација складишта	Неадекватна заштита складишног простора против упада споља	- поступци за управљање приступом складишном простору; - одређено је подручје (или више њих) за складиштење робе са системом видео надзора или друге одговарајуће контроле.	Упитник - 5.8.1 & 5.8.2
Роба која се одлаже на отвореном	Руковање том робом	- потреба коришћења одговарајуће расвете и, ако је одговарајуће, видео надзора; - истоветност те робе мора бити проверена и документована пре утовара; - ако је могуће, приказати одредиште те робе на најсавременији могући начин (нпр. баркодovi уместо обичног текста за приказ одредишта).	
Процеудре интерне контроле	Непостојање процедура за обезбеђење сигурности и безбедности чуване робе. Нема одговарајуће активности ако су откривене неподударности и/или неправилности.	- поступци за редовно пописивање робе те бележење и истраживање свих неправилности/неподударности, укључујући поступке оцењивања и предузимања корективних радњи.	Упитник - 5.8.3 ИСО 9001:2001, глава 2.2
Посебно складиштење различите робе	Неовлашћена замена робе и/или неовлашћено руковање робом.	- локација робе је забележена у евиденцији залиха - ако је потребно, различита роба посебно се складишти, нпр. страна роба/домаћа роба, ризична роба, роба велике вредности.	Упитник - 5.8.4 Сертификат ТАПА-е (Удружења за заштиту добара у превозу)
Додатне мере сигурности и безбедности за приступ роби	Неовлашћен приступ роби.	- овлашћени приступ складишту могу да имају надлежни запослени; - посетиоци и трећа лица морају имати привремена идентификациона обележја те у сваком тренутку бити у пратњи одговорног лица; - подаци о свим посетама, укључујући имена посетиоца/трећих лица, време доласка/поласка и име одговорног лица морају бити уписани и сачувани у одговарајућем облику (нпр. дневник рада, ИТ систем); - ако поседује складишни простор у пословним просторима другог субјекта, тај простор	Упитник - 5.8.5 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3

	мора бити осигуран редовном комуникацијом између укључених привредних субјеката те посетама и контролама на терену од стране овлашћеног привредног субјекта.	
--	--	--

4.9 Производња робе (Поглавље 5.9, Упитник)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Одређивање локације производње Додатне мере сигурности и безбедности за приступ роби	Непостојање процедура за обезбеђивање сигурности и безбедности индустријских производа. Неовлашћен приступ роби.	- одређена је локација за производњу робе с одговарајућим контролама приступа; - овлашћени приступ локацији производње само именованим запосленима; - посетиоци и трећа лица морају носити јасно видљиве прслуке те све време морају бити у пратњи одговорног лица; - процедуре којима се обезбеђује сигурност и безбедност поступака производње.	Упитник - 5.9.2 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Процедуре интерне контроле	Непостојање процедура којима се обезбеђују сигурност и безбедност индустријских производа. Неовлашћено руковање робом.	- треба успоставити сигурносне процесе и процедуре којима се гарантује целовитост поступка производње, нпр. овлашћени приступ само именованим запосленима или лицима с одговарајућим овлашћењима, надзор и праћење поступка производње путем система и/или запослених.	ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Паковање производа	Непотпуна контрола паковања производа. Унос, размена или губитак произведене робе.	- кад год је могуће, производи морају бити упаковани на начин да се лако уочи неовлашћено руковање. Пример може бити коришћење посебне траке са утиснутим називом марке производа. У том случају, траку је потребно држати под надзором. Друго решење је коришћење траке која се не може уклонити без остављања трага; - такође се могу користити технолошка помагала која доприносе неоштећењу паковања, нпр. видео надзор или провера тежине; - ако је могуће, приказати одредиште те робе на најсавременији начин (нпр. баркодови уместо обичног текста за приказ одредишта).	Упитник - 5.9.3
Контрола квалитета	Непотпуна контрола тока робе. Унос, размена или губитак произведене робе.	- обављати насумичне провере сигурности и безбедности произведене робе у свакој фази производње.	

4.10

Утовар робе (Поглавље 5.10, Упитник)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Уобичајени поступци за проверу отпреме	Непостојање контроле испоруке робе која може представљати ризик за сигурност или безбедност.	- контрола утоварене робе (провера доследности/пребројавање/вагање/поређење продајног налога с подацима службе за логистику). Провера у логистичком систему - спровођење процедура код преузимања превозних средстава; - строга контрола приступа подручју за утовар.	Упитник - 5.10.1 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Уобичајене процедуре за проверу сигурносних мера које су прописали други органи	Кршење договорених процедура везаних за сигурност за ризик испоруке небезбедне или несигурне робе; испорука робе која није евидентирана у логистичком систему и над којом немате никакву контролу.	- процедуре којима се обезбеђује обавештеност запослених са захтевима клијента у погледу сигурности; - провера управљања/надзора како би се осигурала усклађеност са сигурносним захтевима.	Упитник - 5.10.3 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Надзор утовара робе	Недовољан надзор утовара робе која може представљати ризик за сигурност или безбедност.	- провера мерењем, пребројавањем и евиденцијом, те провера уједначеног означавања робе; - процедуре за најаву возача пре доласка; - лице задужено за дочекивање возача и надзор истовара робе; - возачи немају приступ подручју за утовар када нису под надзором; - процедуре којима се осигурава присутност одговарајућих запослених у сваком тренутку, не остављајући робу без надзора; - именување одговорног лица за проверу уобичајених поступака.	Упитник - 5.10.4 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Стављање пломби на излазну робу	Слање робе која није заштићена пломбама може довести до уноса, замене или губитка робе која се не може лако открити.	- процедуре за контролу, примену, проверу и евидентирање пломби; - именување овлашћених лица; - кориштење пломби за контејнере које су у складу с стандардом ИСО/ПАС 17712.	Упитник - 5.10.2 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3 ИСО/ПАС 11712:116 ИСО ПАС 17712
Административни поступци при утовару робе	Испорука робе која није забележена у логистичком систему и над којом немате никакву контролу те која стога представља ризик за сигурност или безбедност.	- поређење робе с пратећим превозним и царинским исправама, пописима утовара/паковања и продајним налозима; - ажурирање евиденције залиха што је пре могуће након поласка.	Упитник - 5.10.5 и 5.10.6
Процедуре интерне контроле	Нема одговарајуће реакције ако су откривене неподударности и/или неправилности.	- поступци бележења и истраживања неправилности нпр. делимичне пошилке, разбијени уређаји за заштиту од неовлашћеног руковања, поврат робе од стране купца, поступци оцењивања и предузимање корективних радњи.	Упитник - 5.10.7 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3

4.11 Сигурносни захтеви за пословне партнере (Поглавље 5.11, Упитник)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Идентификација пословних партнера	Непостојање механизма за јасну идентификацију пословних партнера.	<ul style="list-style-type: none"> - постоје процедуре за идентификацију редовних пословних партнера и непознатих клијената/купаца; - процедуре за одабир и вођење пословних партнера ако превоз обавља треће лице; - спровођење процедура одабира подуговарача на основу пописа сталних и повремених подуговарача; - подуговарачи се могу одабрати на основу мерила одабира или чак на основу посебног одобрења предузећа (које се може издати на основу упитника за сертификавање). 	
Захтеви о сигурности прописани од стране других лица	Кршење договорених поступака везаних за сигурност уз ризик пријема или испоруке ризичне робе.	<ul style="list-style-type: none"> - сигурносне провере које служе за одабир редовних пословних партнера, нпр. уз помоћ Интернета или агенција за кредитни рејтинг; - сигурносни захтеви (нпр. сва роба мора бити означена, заштићена пломбама, запакована, обележена на одређени начин, подвргнута рендгенским проверама) наведени су у уговорима с редовним пословним партнерима; - захтев да уговори не смеју бити додатно подговорени с непознатим трећим лицима; - закључци стручњака/спољних ревизора, невезани за редовне пословне партнере, о усклађености са захтевима о сигурности; - доказ да пословни партнери поседују релевантне акредитације/сертификате којима доказују усклађеност с међународним сигурносним стандардима; - поступци за спровођење додатних провера сигурности трансакција с непознатим или повременим пословним партнерима; - извештавање и истрага о свим инцидентима везанима за сигурност који укључују пословне партнере те вођење евиденције о предузетим корективним радњама. 	Упитник - 5.11 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3

4.12 Сигурност запослених (Поглавље 5.12, Упитник)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Политика запошљавања, укључујући запослене на одређено време	Инфилтрација запослених која може представљати ризик за сигурност.	<ul style="list-style-type: none"> - сигурносне провере будућих запослених, нпр. историја запошљавања и препоруке; - додатне провере нових или постојећих запослених који прелазе на сигурносно осетљиве положаје нпр. потврда о неосуђиваности; - обавеза запосленог да обавести о другом запослењу, полицијским опоменама/условној слободи, нерешеним судским поступцима или осуђујућим пресудама; - повремене сигурносне провере/понављање истрага запосленог особља; - укидање рачунарског приступа, враћање пропусница, кључева и/или идентификационих ознака у случају престанка радног односа; - провере запослених на одређено време примењују се по истом стандарду као и провере 	Упитник- 5.12.2; Упитник - 5.12.4 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3

		<p>стално запослених;</p> <ul style="list-style-type: none"> - уговори с агенцијама за запошљавање морају детаљно наводити ниво захтеваних сигурносних провера; - процедуре којима се обезбеђује усклађеност агенција за запошљавање са поменути стандардима. 	
Ниво сигурности и безбедности запослених и свест запослених о истом	Недовољно познавање сигурносних процедура везаних за различите поступке (пријем робе, утовар, истовар, итд.) са последицама прихватања/утовара/истовара ризичне робе.	<ul style="list-style-type: none"> - свест запослених о сигурносним мерама/системима везаним за различите поступке (пријем робе, утовар, истовар, итд.); - успостављање евиденције за бележење неправилности у заштити и сигурности те редовни разговори са запосленима на ту тему; - увођење процедура на основу којих запослени уочавају и извештавају о сумњивим инцидентима; - панфлети о питањима сигурности и безбедности могу се изложити на посебним локацијама и на огласним плочама; - приказ правила о сигурности и безбедности на релевантним локацијама (утовар/истовар итд.). Знакови морају бити видљиви изнутра (на локацији) и споља (места намињена возачима, привременим посетиоцима, разним партнерима). 	ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3
Обука из сигурности и безбедности	Непостојање механизма за обуку радника о сигурносним и безбедносним захтевима те стога неадекватна упознатост са истим.	<ul style="list-style-type: none"> - лица одговорна за утврђивање потреба за обуком, обављање обуке и вођење евиденција о обуци; - обучавање запослених за препознавање могућих унутрашњих претњи за сигурност, откривање упада/неовлашћеног руковања и спречавање неовлашћеног приступа осигураним пословним просторима, роби, возилима, аутоматизованим системима, пломбама и документацији; - спровођење тестова с ризичном робом или ситуацијама; - обука из сигурности и безбедности може бити део обуке из заштите на раду која обухвата све запослене. 	Упитник - 5.12.3 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3

4.13 Услуге трећих лица (Поглавље 5.13, Упитник)

Показатељ	Опис ризика	Могућа решења	Напомена
Услуге трећих лица које се користе за разна подручја, тј. паковање производа, безбедност, итд.	<p>Инфилтрација запослених које може представљати ризик за сигурност.</p> <p>Непотпуна контрола тока робе</p>	<ul style="list-style-type: none"> - сигурносни захтеви, нпр. провера идентитета запосленог, контрола ограниченог приступа, наведени су у уговорима; - праћење усклађености с тим захтевима; - коришћење различитих идентификационих ознака ових лица; - ограничени или контролисани приступ информационом системима; - надзор трећих лица, по потреби; - успостављање система сигурности и/или ревизијских поступака како би се обезбедила целовитост робе. 	Упитник 5.13 ИСО/ПАС 28001:2006, глава А.3.3